

Nizami CƏFƏROV

Gərgin ictimai, siyasi, mənəvi mübarizələr gedişində Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün təmin olunması (və tamamilə təbii olaraq, bu bütövlüyün təminatının bütün tarixi-coğrafi Azərbaycan miqyası üzrə başa çatdırılması ehtiyacının yenidən gündəmə gəlməsi!) Azərbaycan cəmiyyətinə olduğu kimi, ədəbiyyatında da böyük ruh yüksəkliyi əmələ gətirmişdir. Öz tərcümeyi-halını yurdunun, vətəninin, xalqının tərcümeyi-halından heç vaxt kənarda təsəvvür etməyən istedadlı şair Bayram Ağrıdağın "Namələri", ilk növbədə, həmin ümumxalq ruh yüksəkliyinin ürəkdən gələn poetik əks-sədasıdır. Dahi həmyerlisi Nizami Gəncəvinin məşhur "Xəmsə"sinin struktur üslubunu xatırladan formada qələmə alındığı "Namələr" beş bölmədən ibarətdir: "Vətənnamə", "Vedinamə", "Şuşanamə", "Gülnamə" və "Hikmətnamə". Onlardan ilk üçü, adlarından da göründüyü kimi, şəhidlərimizin canı, qazilərimizin qanı bahasına başa gəlmiş böyük Zəfərimizə həsr olunmuşdur. Dördüncü "Namə" eşqdən, sevgidən, beşinci isə ağıldan, müdriklikdən bəhs edir ki, hər ikisi poeziyamızın ənənəvi mövzularındandır. Ancaq bu mövzulardakı şeirlərdə də dövrün, zamanın qürurlu müzəffər ovqatı özünü aydın hiss etdirir.

"Vətənnamə"nin epigrafinda şairin ideya-mənəvi kredosu **"Vətənnamə" - doğma torpaq, Od-ocağa sədəqətim. Neçə milyon ildən bəri** Coşub-daşan bədahətim, - misraları ilə təqdim olunur. Və ikiyə bölünmüş Vətənin taleyi "yarım" sözünün leksik-qrammatik omonimliyində kifayət qədər həssas, zərif notlarla verilir:

Bayram Ağrıdağın "Namələri"

**Cənubda inləyən
Ulu Şəhriyar,
Şimalda sızlayan
dərli Bəxtiyar,
Müşfiqi göynədən
kaman, tarımdı,
Vətən yarımdı.**

Bayram Ağrıdağın tərənnüm elədiyi Vətən mücərrəd deyil, kəndi-şəhəri, dağı-daşı, gülü-çəmən, çayı-gölü ilə hər guşəsi müəllifin həyatına, duyğu- düşüncələrinə silinməz izlər qoymuş son dərəcə konkret, canlı, qürurverici məkandır:

**Goranboyda göz açmışam
Bu işıqlı dünyaya mən.
Məğrur Kəpəz yamacında
Gülüb üzə güllü çəmən.**

**Vedibasara ata yurdum
Verib mənə ilk savadı.
Ağrıdağın ətəyində
Tanımışam dostu, yadı.**

**Bakı mənim darülfünun,
Burda bildim kamal nədir.
Vətənimə xidmət etmək,
Saf əqidə, amal nədir...**

Şeir davam edir, şair universiteti bitirdikdən sonra müəllimlik etdiyi Kür boyundan - Yevlaxdan söhbət açır. Sonra isə "son ünvanı" Gəncəyə köçməsinə danışıq, Nizami tək səcdəgahı olduğunu söyləyir... Hər nə qədər müxtəlif bölgələrin adını çəkib həyatının unudulmaz illərini yada salsa da, müəllif Vətənin bütövlüyü ilə fəxr edir:

**Bölgələrə bölünmədim,
Bütöv candır cismim-tənim.
"Haralısan?" deyənlərə:
"Azərbaycan tək Vətənim!"**

"Vətən", "Cənnətin özüsən", "Mənənim müqəddəsim", "Oğul deyir", "Azərbaycan bayrağı", "Araz dərdi", "Haxçıvanım", "Zəngəzurum", "Qərbi Azərbaycanım" kimi şeirlərdə bu bütöv (və böyük!) Azərbaycanın təsəvvürlərimizdəki möhtəşəm obrazına yeni çalarlar əlavə etməklə yanaşı, Bayram Ağrıdağ "tula payı"na göz dikən Vətən xainlərini də cavabsız qoyur:

**Unudub kökünü, nəsil-soyunu,
Görmür Avropada gedən oyunu,
Qanmır erməninin faşist huyunu.
Gözü kordur, qulağı da kar olsun,
Vətənə xor baxan kəsə ar olsun!**

"Vətənnamə"dən sonra gələn "Vedinamə" və "Şuşanamə" də, əslində, Vətən mövzusunun yeni etnoqrafik-coğrafi kontekstdə davamıdır.

**"Vedinamə" - ata yurda,
El-obaya məhəbbətim,
Sarıbaba ətəyində
Soykökümlə söz- söhbətim...**

- deyən şair

**"Şuşanamə" - Qarabağın
Baş tacına dərin sevgim,
Böyük Zəfər yürüşünə
Xeyir-dua, dilek-öyğüm...**

- söyləməklə bu əsərləri qələmə almaqda məram-məqsədini elan edir. Birinci "Namə" barədəki fikrimi əsərin ayrıca nəşrinə yazdığım "Bayram Ağrıdağın "Vedinamə"si adlı ön sözde bildirmişəm. İkinci "Namə"yə gəldikdə isə deyə bilərəm ki, "Şuşanamə" son illərdə Şuşa haqqında işıq üzü görmüş sayca az olmayan əsərlər arasında həm ideya-məzmunu, həm də ifadə- forması baxımından seçilir... Sözünə kədərli əhval-ruhiyyə ilə başlayan, yaxın keçmişin hüznü ilə xatirələrini yada salan şair, təbii olaraq, qəzəbini, hiddətini gizlədə bilmir:

**"Vətən, Vətən" deyənləri
Dar günündə qaçan gördüm.
"Lazım gəlsə..." söyləyənin**

**Öldüyünü haçan gördüm?!
Doğma yurdu vəzifəyə
Satanlar da "Vətən" deyir?!
Qanımızı yad qanına
Qatanlar da "Vətən" deyir?!
...İnan, heç vaxt bağışlamaz
Şəhidlərin ruhu bizi,
Yurdumuzda qalacaqsa,
Bir gavurun ayaq izi!**

Qarabağ münafişesinin müxtəlif dövrlərinə aid şeirlər bu münafişənin xronikasını olduqca həssas bir şəkildə əks etdirir. "Yurdum yağışa qaldı", "Qeyrət vaxtıdır", "Şad eyle", "Qarabağdadı", "Belə getməz", "Azad et" kimi şeirlərdə Vətən həsrəti, Vətən uğrunda mübarizə ruhu hakimdirsə, sonrakı şeirlərdə Zəfərin təntənəsi özünü hər mısradə göstərir... Ali Baş Komandanın bütün dünyanı silkələyən (və Zəfərimizin parolu olan) "Qarabağ Azərbaycandır!" sözləri artıq Bayram Ağrıdağın şeirlərinin nəqaratına çevrilir. "Şuşaya gedən yol" isə, yəqin ki, Zəfər günlərinin ən təsirli şeirlərindən biridir:

**Müxtəlif isimli insanlar kimi,
Yolun da cürbəcür, min bir adı var.
Əyri yol, hamar yol, asan, çətin yol,
Yolun doğması var, yolun yadı var.**

**Boyanıb minlərlə şəhid qanına,
Bu yol xalqımızın "Zəfər yolu"du.
Şuşaya gedən yol elin-obanın
Müqəddəs ocağa səfər yoludur.**

**...Zəvvarı olmuşam mən də bu yolun,
O yolun eşqilə döyünür ürək.
Vüqarla bu yolda yürümək üçün
Uğrunda canından keçərsən gərəki!**

"Şuşanamə" Şuşanı - "könlü dünyamızın paytaxtını", Ulu Öndərin sözləri ilə desək: "milli rəmzimizi", "Azərbaycanın gözü"nü tərənnüm edən şeirlərlə başa çatır.

"Gülnamə" müasir dövrümüzün məhəbbət dastanı, "Hikmətnamə" isə müdriklik kitabıdır. Və hər iki əsərdə tarixiliklə müasirlik, ictimailiklə fərdilik, eposla lirika üzvi vəhdətdə çıxış edir.

Mən heç bir şübhə etmirəm ki, tanınmış şair-alim Bayram Ağrıdağın "Namələri" onun yeni yaradıcılıq uğrudur.